

Minister Infrastruktury

Znak pisma: DGWiŻŚ-10.054.3.2024
Warszawa, 15 sierpnia 2024

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

odpowiadając na interpelację nr 3891 Posła na Sejm RP Pana Dominika Jaśkowca, w sprawie zabezpieczenia dostępu ludności do wody pitnej w sytuacjach kryzysowych, poniżej przedstawiam stanowisko do następujących pytań.

Ad 1. Czy w Ministerstwie Infrastruktury opracowano bądź opracowywany jest system właściwego zabezpieczenia wód powierzchniowych i podziemnych w sytuacjach kryzysowych?

W myśl art. 11 pkt 7 ustawy z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 2022 r. poz. 2512), dalej: *ustawa o działach*, kwestie zaopatrzenia w wodę są przypisane do działu - gospodarka wodna, który obejmuje sprawy określenia zasad i warunków zbiorowego zaopatrzenia w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi. Zasady i warunki te określa ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o *zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków* (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 757) dalej: *ustawa zzwóś*. Na mocy art. 3 ust. 1 ustawy zzwóś zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków jest zadaniem własnym gminy. Art. 7 ust. 3 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o *samorządzie gminnym* (Dz. U. z 2024 r. poz. 609) stanowi również, iż sprawy obejmujące m.in. wodociągi i zaopatrzenie w wodę, kanalizację, usuwanie i oczyszczanie ścieków komunalnych należą do zadań własnych gminy. Natomiast art. 5 ust. 1 ustawy zzwóś wskazuje, że przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne mają obowiązek zapewnić zdolność posiadanych urządzeń wodociągowych do realizacji dostaw wody w wymaganej ilości i pod odpowiednim ciśnieniem oraz dostaw wody w sposób ciągły i niezawodny. Tym samym na jednostce samorządu terytorialnego spoczywa obowiązek właściwej realizacji tego zadania, również w sytuacji jego powierzenia przedsiębiorstwu wodociągowo-kanalizacyjnemu. Ustawa zzwóś nie określa zasad realizacji wyżej wymienionych obowiązków w sytuacjach kryzysowych.

Zgodnie z art. 120 ustawy z dnia 20 lipca 2017r. Prawo wodne (Dz.U. z 2024 r. poz. 1087 z późn. zm.) dalej: *Prawo wodne*, w celu zapewnienia odpowiedniej jakości wód ujmowanych do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi oraz zaopatrzenia zakładów wymagających wody wysokiej jakości, a także ochronie zasobów wodnych, jest obowiązek ustanawiania stref ochronnych ujęć wody oraz obszarów ochronnych zbiorników wód śródlądowych. Strefę ochronną stanowi obszar ustanowiony na podstawie art. 135 ust. 1 *Prawa wodnego*, na którym obowiązują nakazy, zakazy

i ograniczenia w zakresie użytkowania gruntów oraz korzystania z wód. Obejmuje ona wyłącznie teren ochrony bezpośredniej albo teren ochrony bezpośredniej i teren ochrony pośredniej. Strefę ochronną obejmującą wyłącznie teren ochrony bezpośredniej ustanawia się dla każdego ujęcia wody, z wyłączeniem ujęć wody służących do zwykłego korzystania z wód - art. 121 Prawo wodne.

Teren ochrony pośredniej ujęcia wód podziemnych obejmuje obszar zasilania ujęcia i wyznacza się na podstawie ustaleń zawartych w dokumentacji hydrogeologicznej tego ujęcia. Jeżeli czas przepływu wód od granicy obszaru zasilania do ujęcia jest dłuższy od 25 lat, teren ochrony pośredniej ujęcia wód podziemnych wyznacza się z uwzględnieniem obszaru wyznaczonego 25-letnim czasem wymiany wód w warstwie wodonośnej - art. 122 i 123 Prawa wodnego. Strefę ochronną ujęcia wód powierzchniowych określa się tak, aby trwale zapewnić jakość wody zgodną z przepisami wydanymi na podstawie art. 74 ust. 1 Prawa wodnego oraz, aby zabezpieczyć wydajność ujęcia wody, wyznacza się ją na podstawie ustaleń zawartych w dokumentacji hydrologicznej tego ujęcia w myśl art. 124 Prawo wodne.

Zgodnie z art. 133 ust. 2 Prawa wodnego, strefę ochronną obejmującą teren ochrony bezpośredniej i teren ochrony pośredniej ustanawia się na wniosek właściciela ujęcia wody lub z urzędu, jeżeli właściciel ujęcia wody nie złożył ww. wniosku, a z przeprowadzonej analizy ryzyka, o której mowa w art. 133 ust. 3 Prawa wodnego, wynika potrzeba jej ustanowienia. Zgodnie z art. 134 ust. 1 Prawa wodnego strefę ochronną ustanawia się na koszt właściciela ujęcia wody.

Analiza ryzyka obejmować powinna ocenę zagrożeń zdrowotnych z uwzględnieniem czynników negatywnie wpływających na jakość ujmowanej wody, przeprowadzoną w oparciu o:

- ✓ analizy hydrogeologiczne lub hydrologiczne,
- ✓ dokumentację hydrogeologiczną lub hydrologiczną,
- ✓ analizę identyfikacji źródeł zagrożenia wynikających ze sposobu zagospodarowania terenu,
- ✓ wyniki badania jakości ujmowanej wody.

Właściciel ujęcia wody realizujący zadania w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę jest obowiązany przeprowadzić analizę ryzyka i przekazać ją do właściwego wojewody w myśl art. 133 ust. 4 Prawa wodnego. Zgodnie z art. 133 ust. 5 Prawa wodnego analizę ryzyka przeprowadza się dla ujęć wody dostarczających więcej niż 10 m³ wody na dobę lub służących zaopatrzeniu w wodę więcej niż 50 osób oraz dla indywidualnych ujęć wody dostarczających do 10 m³ wody na dobę lub służących zaopatrzeniu w wodę do 50 osób, jeżeli woda jest dostarczana jako woda przeznaczona do spożycia przez ludzi, w ramach działalności handlowej, usługowej, przemysłowej albo do budynków użyteczności publicznej. Analiza ryzyka jest aktualizowana nie rzadziej niż co 10 lat, a w przypadku ujęć wody dostarczających mniej niż 1000 m³ wody na rok nie rzadziej niż co 20 lat.

Należy zauważyć, że szczególnym regulacjom poddano system infrastruktury krytycznej, do której zaliczono system zaopatrzenia w wodę w myśl art. 3 pkt 2 lit. f ustawy z dnia

26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym (Dz. U. z 2023 r. poz. 122), dalej: ustawa zk. Na podstawie tejże ustawy ustalono procedury i kryteria określania obiektów wchodzących w skład danego systemu, w tym np. systemu zaopatrzenia w wodę jako obiektów infrastruktury krytycznej. Stosownie do przepisu art. 6 ust. 5 ustawy zk właściciele oraz posiadacze samoistni i zależni obiektów, instalacji lub urządzeń wchodzących w skład infrastruktury krytycznej zostali zobowiązani do ich ochrony, w szczególności przez przygotowanie i wdrażanie, adekwatnie do przewidywanych zagrożeń, planów ochrony infrastruktury krytycznej oraz utrzymywanie własnych systemów rezerwowych zapewniających bezpieczeństwo i podtrzymujących funkcjonowanie tej infrastruktury, do czasu jej pełnego odtworzenia. W myśl art. 5 ustawy zk jednostki samorządu terytorialnego, we współpracy z przedsiębiorstwami wodociągowo-kanalizacyjnymi, tworzą plany zarządzania kryzysowego zawierające m. in. charakterystykę zagrożeń oraz ocenę ich wystąpienia, mapy ryzyka, wykaz infrastruktury krytycznej oraz procedury postępowania na wypadek braku wody. Wykaz infrastruktury krytycznej sporządzony na potrzeby ww. planu odpowiednio na terenie gminy, powiatu lub województwa ma charakter niejawnny. Należy w tym miejscu podkreślić, że szczególną wagę do realizacji powyższych zadań przywiązują same przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne, często wskazując, iż są operatorami infrastruktury krytycznej.

Minister właściwy do spraw gospodarki wodnej, zgodnie z Planem Zarządzania Kryzysowego Ministra Infrastruktury, wspiera działania zmierzające do odtworzenia i zapewnienia ciągłości działania infrastruktury krytycznej systemów zaopatrzenia w wodę.

Ad 2. Czy dla gmin, które chcą wykorzystać podziemne zasoby wody do tworzenia rezerwuarów wody pitnej w sytuacjach kryzysowych, istnieją jakieś szczególne preferencje w zakresie dostępu do środków na wykonywanie wierceń poszukiwawczych podziemnej wody pitnej, która mogłaby stanowić rezerwę na wypadek skażenia wód powierzchniowych?

Z opracowanego przez Główny Inspektorat Sanitarny raportu nt. „Stanu Sanitarnego w Kraju w 2022 roku”¹ w zakresie zaopatrzenia ludności w wodę wynika, iż głównym źródłem wody w sieci wodociągowej były wody podziemne, które charakteryzują się znacznie lepszą jakością niż wody powierzchniowe. Z danych będących w ewidencji organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej wynika, że w 2022 r. funkcjonowało 12 178 ujęć wody wykorzystywanych do zbiorowego zaopatrzenia, w tym 11 816 ujęć podziemnych i 362 ujęć powierzchniowych. Zatem ujęcia powierzchniowe stanowią niespełna 3% udział z ogółu ujęć wody wykorzystywanych do tego zadania. Z ujęć powierzchniowych wodę najczęściej pobierają wodociągi, które zaopatrują największe aglomeracje miejskie i przemysłowe.

W świetle obowiązujących przepisów prawa, jak wspomniano wcześniej, zadaniem własnym gminy jest zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków. Inwestycje w tym zakresie są finansowane przez jednostki samorządu terytorialnego ze środków własnych. Dodatkowo jednostki samorządu terytorialnego mogą korzystać

¹ <https://www.gov.pl/web/gis/raport---stan-sanitarny-kraju>

z wielu instrumentów finansowych umożliwiających wsparcie inwestycji w zaopatrzeniu w wodę takich jak:

- ✓ 1. Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko na lata 2021-2027 (FEnIKS)
- ✓ Programy regionalne w polityce spójności w perspektywie finansowej 2021-2027
- ✓ Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO)
- ✓ Programy Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
- ✓ Dodatkowe środki z budżetu państwa, jako uzupełnienie subwencji ogólnej
- ✓ Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych
- ✓ Partnerstwo publiczno – prywatne
- ✓ Międzynarodowe Instytucje Finansowe

Syntetyczna informacja o instrumentach finansowych umożliwiających wsparcie inwestycji w zaopatrzeniu w wodę została zamieszczona na stronie internetowej Ministerstwa Infrastruktury pod adresem: <https://www.gov.pl/web/infrastruktura/finansowanie-zaopatrzenia-w-wode>. Natomiast szczegółowych informacji na temat poszczególnych mechanizmów finansowych udzielają właściwe jednostki zarządzające.

Ad 3. Czy gminy, gdzie wykorzystuje się wodę podziemną dla celów przemysłowych, w tym do produkcji napojów pitnych i wody stołowej mają swój udział finansowy w pobranych opłatach za pobór wód i usługi wodne (stałej i zmiennej)?

Wpływy z tytułu opłat za usługi wodne oraz opłat podwyższonych stanowią przychód Wód Polskich (art. 255 pkt 1 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne – Dz. U. z 2024 r. poz. 1089, z późn. zm.).

W odniesieniu do poboru wód podziemnych lub wód powierzchniowych do celów produkcji napojów należy wskazać, iż mamy do czynienia z podwójną formą opłaty: stałą – za pobór wód za określony w pozwoleniu wodnoprawnym albo w pozwoleniu zintegrowanym maksymalny pobór wód oraz zmienną - uzależnioną od ilości pobieranych wód w ramach pozwolenia wodnoprawnego albo pozwolenia zintegrowanego.

Zarówno w przypadku opłaty stałej, jak i zmiennej, wpływy z tytułu wskazanych opłat stanowią w całości przychody Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie (PGW WP). Jedyne wyjątek w tym zakresie stanowi dyspozycja wyrażona w art. 280 pkt 2 lit. b ustawy – Prawo wodne, na podstawie którego wpływy z tytułu opłaty podwyższonej ponoszone w razie korzystania z usług wodnych polegających na poborze wód podziemnych lub wód powierzchniowych – z przekroczeniem warunków określonych w pozwoleniu wodnoprawnym albo w pozwoleniu zintegrowanym, stanowią w 10% przychód (PGW WP), a w 90% stanowią przychód Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Przychody z tytułu wpływów z opłat za usługi wodne służą wykonywaniu ustawowych zadań realizowanych przez PGW WP, których zakres obejmuje m. in. zadania w zakresie ochrony ludności i mienia przed powodzią i suszą oraz przeciwdziałania ich skutkom,

gospodarowania wodami, wykonywania i utrzymywania inwestycji w gospodarce wodnej, zarządzania środowiskiem wodnym i nadzoru nad korzystaniem z wód, ochrony wód i obszarów chronionych, utrzymywania infrastruktury i narzędzi niezbędnych do wykonywania powyższych zadań.

Z wyrazami szacunku,

Dokument podpisany elektronicznie przez:

z upoważnienia Ministra Infrastruktury

Przemysław Koperski

Podsekretarz stanu